

Arbeids- og sosialdepartementet

Oslo/juli

Vår ref.: SAG

Deres ref.: 21/1223

Høringsuttalelse – forslag til nytt unntak fra maksimal varighet for arbeidsavklaringspenger – mulighet til forlenging av stønadperioden ved langvarig ventetid på behandling

1. Om Jussbuss

Jussbuss er Norges eldste studentdrevne rettshjelptiltak. Vi tilbyr gratis rettshjelp i enkeltsaker som faller utenfor den offentlige rettshjelpsordningen. Blant våre arbeidsområder er trygderett. Utgangspunktet for våre merknader her er ivaretagelsen av rettssikkerheten til vår klientgruppe.

I 2020 behandlet vi 307 trygderettssaker, herunder saker om arbeidsavklaringspenger. Uttalelsene i dette høringssvaret er gjort på bakgrunn av de erfaringer vi har gjort oss i vår saksbehandling.

2. Generelle merknader

2.1 Forslaget til nytt unntak

Jussbuss stiller seg positive til forslaget om at stønadperioden kan forlenges ved langvarig ventetid på behandling. Vi tror at den foreslåtte regelendringen vil hensynta både arbeidsavklaringspengenes formål og formålet bak unntaksbestemmelsen i ftrl. § 11-12 andre ledd bokstav a i større grad enn det dagens regel gjør. Den foreslåtte regelen vil både gi nødvendig inntektssikring for et medlem som har behov for tiltak eller behandling, samt ekstra tid til avklaring i noen av tilfellene hvor det er nødvendig. Vi erfarer at de som ikke er ferdig avklart og fortsatt ikke i stand til å jobbe, etter dagens regelverk faller mellom to stoler når de verken lenger har krav på AAP eller er avklart tilstrekkelig til å motta uføretrygd. Alternativet blir da sosialstønad, som setter brukeren i en usikker og uforutsigbar situasjon.

Videre støtter Jussbuss forslaget om at tid som går til utredning kan kombineres med ventetid på behandling i vurderingen av om vilkåret er oppfylt. Dette vil like fullt være forhold utenfor mottakers kontroll som gjør at det tar lang tid å avklares, og vil følgelig også være i tråd med unntakets formål.

2.2 Lang ventetid hos NAV

Jussbuss mener at departementet i tillegg bør vurdere å endre regelen slik at den også omfatter langvarig ventetid på tiltak fra NAV. Vi erfarer tilfeller hvor mottaker ikke har blitt avklart innen tre år fordi NAV ikke har igangsatt, eller har brukt lang tid med å igangsette, tiltak. I perioder hvor brukeren går lang tid uten å delta på tiltak, enten det er arbeidsrettede tiltak eller behandling, og hvor dette beror på forhold på NAVs side, bør dette kunne gi grunnlag for forlenget AAP-periode.

Et slikt utvidet unntak vil være i tråd med intensjonen bak lovendringen i 2018, som blant annet var å sette ekstra press på NAV for å få avklart brukeren raskere. Jussbuss viser her til Prop. 74 L (2016 – 2017), under punkt 5.7.4. Her er det et gjennomgående tema at NAV skal gis insentiver til å avklare brukeren raskere. Under underoverskriften «Unntak fra maksimal varighet» skriver departementet:

“Et kortere stønadsløp vil legge press på Arbeids- og velferdsetaten og mottakeren om å benytte tiden godt. Etaten og mottaker vil få en endelig sluttdato å forholde seg til, og mottaker vil få en raskere avklaring.”

Når det er treghet i NAV som er årsaken til at tiltak ikke igangsettes, kan det sammenliknes med tilfeller hvor brukeren har langvarig utredning eller hvor det er lange ventetider på medisinsk behandling i helsevesenet. Det vil da være urimelig å flytte konsekvensene over på brukeren. Jussbuss mener derfor at langvarig ventetid på tiltak eller behandling som skyldes lang saksbehandlingstid i NAV, bør gi grunnlag for forlenget AAP-periode.

2.3 Generell utvidet adgang til å få forlenget stønadsperiode

Selv om Jussbuss støtter forslaget som er sendt på høring, mener vi likevel at denne regelendringen ikke er tilstrekkelig for å ivareta den gruppen som bruker lang tid på å bli avklart. En uheldig konsekvens av kort stønadsperiode og snevre muligheter for forlengelse er som nevnt innledningsvis at flere vil bli henvist til sosialstønad. Sosialhjelp er en subsidiær ytelse, og en inntektskilde som gir svært lite stabilitet og trygghet. Jussbuss mener det er problematisk at dagens ordning medfører at mange blir henvist til dette usikre alternativet.

Dette kan avhjelpes ved for eksempel å innføre en unntaksbestemmelse som gir NAV adgang til å utøve skjønn. Utvidet AAP-periode burde gis hvor det etter en individuell vurdering er kommet frem til at brukeren har behov for ytterligere oppfølging og avklaring.

Det kan også avhjelpes ved å utvide AAP-perioden til mer enn dagens maksimalperiode på tre år. Dette vil gi de brukerne som bruker lengre tid enn tre år på å avklares den nødvendige inntektssikringen AAP gir. Jussbuss vil igjen understreke hvor uheldig konsekvensen er for den enkelte å ikke motta tilstrekkelig inntektssikring, samtidig som man er for syk til å jobbe.

I tillegg kan det nevnes at det er flere sykdommer som svært ofte trenger mer enn 3 år å avklare ferdig. ME, som kan nevnes som eksempel på dette, kan for eksempel ha en observasjonstid på åtte år.

3. Merknader til punkt 4.1.1 Langvarig behandling

Dokumentasjonskrav

Jussbuss ser behovet for dokumentasjonskrav som et vilkår for at unntaket kan komme til anvendelse. Vi mener likevel at det ikke burde stilles for strenge krav til dokumentasjon, slik at dokumentasjonskravene skal være enkle å oppfylle. Det vil være opp til den enkelte behandlingsinstitusjon å levere tilstrekkelig dokumentasjon om at det er manglende kapasitet i helsevesenet som er grunnen til at ventetiden er langvarig. Det vil da kunne være urimelig at manglende dokumentasjon skal gå utover brukeren. Det kan da vurderes om at ved langvarig ventetid, vil det være opp til den behandlende institusjon å bevise at det ikke er manglende kapasitet som skyldtes den lange ventetiden. Man vil da unngå en situasjon hvor det stilles et dokumentasjonskrav til brukeren som den ikke har mulighet til å oppfylle.

Ytterligere utsatt behandling ved forhold på brukerens side

Jussbuss vil videre bemerke at det ikke burde gå for hardt ut over medlemmet dersom et forhold på medlemmets side gjør at behandlingens start blir ytterligere utsatt. Dette vil særlig gjelde i tilfeller hvor det er tale om operasjoner eller andre kortvarige behandlinger, og hvor en utsettelse vil gjøre en allerede langvarig ventetid noe lenger. Det kan være gode grunner til å utsette en slik behandling, ved for eksempel bortgang i familien eller viktige omsorgsoppgaver. Dersom det er gode grunner for å utsette en behandling, og ventetiden på behandlingen uansett er «langvarig», burde dette ikke gå utover medlemmets rett til å forlenge stønadsperioden etter § 11-12 andre ledd bokstav a.

Hva slags type behandling som dekkes av unntaket

I høringsnotatet viser departementet til en rekke typetilfeller som ikke skal dekkes av unntaket, for eksempel tid brukt til forbehandling og ventetid for å se effekt av behandling. Jussbuss viser til formålet med bestemmelsen – at brukeren ikke har kunnet benytte seg av tiden til å kombinere behandling og tiltak. Jussbuss mener at ventetid som følge av de typetilfellene departementet viser til bør omfattes av unntaket dersom de hindrer brukeren fra å starte på hensiktsmessige tiltak.

4. Merknader til punkt 4.1.2 Behandling

Jussbuss mener at ventetid til alle typer behandling som bestemmes av NAV som en del av brukerens aktivitetsplikt etter ftrl. § 11-7 burde omfattes av unntaket. En slik regel vil i større grad ivareta hensynet bak regelen. Det vil også gjøre regelen mer rimelig for brukeren. Dersom en behandling er en del av aktivitetsplikten, vil de samme hensyn gjøre seg gjeldende, uavhengig av hva slags type behandling det er tale om.

Eventuelle spørsmål kan rettes til Jussbuss på telefon 22 84 29 00 alle hverdager mellom kl. 10.00 og 15.00, eller på e-post til sag@jussbuss.no.

Med vennlig hilsen Jussbuss v/

Erlend Smith Elgesem

Nora Garder Arnkværn

Zahra Mirzai

Cathrine Reinskau

Truls Hampus Holmström

Stig Harlem Harris

Kristine-Petrine Olthuis

Per Silnes Tandberg